

Een woonoord voor arbeidsmigranten

(door Ariela Netiv, link: <https://www.erfgoedleiden.nl/nieuws/vondst-van-de-week/1048-vvdw-een-woonoord-voor-arbeidsmigranten>)

Divanbedden, pedaalemmers en zeepbakjes: ze staan op een inventarislijst van het woonoord voor buitenlandse arbeiders in Leiderdorp. Dit woonoord werd in 1965-1966 door vijf bedrijven aangelegd op een terrein aan de Zijldijk. Zij konden de arbeidskrachten uit voornamelijk Marokko en Turkije maar al te goed gebruiken. Vanaf het begin van de jaren 60 probeerden bedrijven werknemers uit Italië, Spanje, Turkije en Marokko te halen. Vijftig jaar geleden, op 14 mei 1969, werd deze praktijk geformaliseerd met een verdrag tussen Nederland en Marokko. Het archief van het inmiddels afgebroken woonoord bevindt zich in de collectie van Erfgoed Leiden en Omstreken

In de jaren 60 was er door de snelle economische groei een gebrek aan arbeidskrachten voor de Nederlandse industrie. Het naar Nederland halen van arbeidskrachten loste dat probleem op, maar maakte een tweede probleem alleen maar erger: de woningnood. In Leiden en Leiderdorp sloegen vijf bedrijven daarom de handen ineen. Gesteund door de gemeente Leiderdorp richtten zij een woonoord in voor hun gastarbeiders.

LEIDSCH VEREENIGING VAN INDUSTRIEËLEN

RW/HO.

LEIDEN, den 19e juni 1964

SECRETARIS: MR. PH. J. DE RIJTER DE WILDT
BAKSTRAAT 81
TELEFOON 01710 - 22644 - 22645

DIRECTIE PRIVÉ
H.V. Reece,
Rooseveltstraat 4,
LEIDEN.

VERZOEKE IN
ONTFAANG NUT
POSTNUMMER
TE VERMIDLEN

NO. 14.

22 JUNI 1964

Mijne heren,

Aangezien U verklaard hebt belangstelling te hebben voor buitenlandse arbeidskrachten nodig ik U bij dezen uit voor een bespreking op maandag 29 juni a.s. des voormiddags te 11 uur in Restaurant "De Woelen", Espenburg, alhier.

De bedoeling is te trachten gezamenlijk de daaraan verbonden problemen, voornamelijk de huisvesting, op te lossen.

Ik zal mij daarover nog tevoren oriënteren bij de directeur van het Gewestelijk Arbeidsbureau.

Hoogachtend,

Ph. J. de Rijter de Wildt
secretaris.

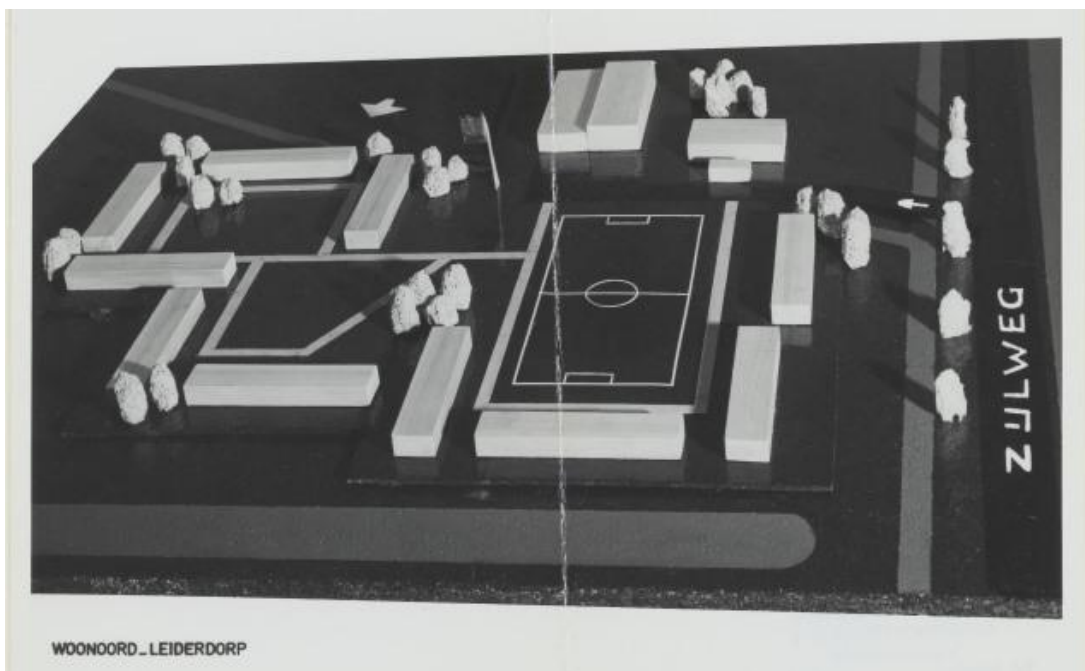
Uitnodiging voor bedrijven om huisvesting van buitenlandse arbeidskrachten te bespreken op 29 juni 1964. Collectie Erfgoed Leiden en Omstreken

Touwfabrieken

Het woonoord kon goedkoop gebouwd worden, omdat een van de deelnemende bedrijven, de N.V. Ver.Touwfabrieken tegen een schappelijk bedrag een terrein naast de fabriek leverde. Een andere deelnemer, het N.V. Ingenieursbureau voor Bouwnijverheid uit Oegstgeest, verzorgde de bouw van de paviljoens.

De Zijl met rechts achter het woonoord voor arbeidsmigranten, 1970. Foto L.N. VI-517, collectie Leiderdorp

Maquette van het woonoord aan de Zijl. Het geplande voetbalveld is nooit aangelegd. Foto G.A., 1966. Collectie Leiderdorp

Turkse recepten

Per paviljoen konden zestien mannen (het betrof alleen mannen) gehuisvest worden. De huisvesting was sober. Ieder paviljoen had was-, douche- en toiletgelegenheden in het midden. Aan elke kant van deze natte ruimte lagen een woonkamer en twee slaapkamers die door acht mannen gedeeld moesten worden. Daarnaast was er een keukengebouw met eetzaal voor het hele woonoord.

Eenmaal per dag kookten de drie koks van het woonoord een warme maaltijd, gebaseerd op Turkse recepten. Het centrale gebouw bevatte ook nog een ziekenzaal en een moskee. Het sportveld dat op de maquette te zien is, kwam er nooit. Het woonoord had een tolk in dienst voor contacten met de werkgevers. Het beheer was in handen van een ex-kapitein der mariniers.

Goederen in de 8 paviljoens per 19-9-1966			
Omschrijving	stuk	af.	bedrag
Divanbedden	160	32,50	f. 3425,80 DM
Matrassen	160	50,35	- 8056,80 DM
Matrasdekken	160	3,-	- 480,- DM
Kussens	160	5,90	- 944,- DM
Deken Orlon	160	39,75	- 6360,- DM
Deken Fibrenka	160	14,85	- 2376,- DM
Lakens	160	6,95	- 1112,- DM
Tafels 60/80	40	44,50	- 1780,- DM
Asbakken	40	2,65	- 106,- K
Closetborstel	20	1,15	- 23,- K
Closetborstelbak	20	1,98	- 39,60 K
Zeepbakjes	20	1,55	- 31,- K
Badroosters	40	14,25	- 570,- DM
Luchtververshoud.	20	0,30	- 6,- K
Straatbezems	10	3,50	- 35,- K
Kamerbezems	20	3,60	- 72,- K
Trekken	10	10,25	- 102,50 K
Schaffer en blik	20	3,75	- 75,- K
Emmer (zink)	10	3,65	- 36,50 K
Pendaulenmer	10	10,10	- 101,- K
Papierbak	20	8,95	- 179,- K
Vuilnisemmer	20	14,-	- 280,- DM
Sponsen	10	0,55	- 5,50 K
Zemen	10	5,25	- 52,50 K
Dweilen	20	0,95	- 19,- K
Stofdoeken	20	0,40	- 8,- K
Potdoeken	20	0,35	- 7,- K
Werkborstel	10	0,35	- 3,50 K
Met. Tuinmat	10	5,40	- 54,- DM
Luiwagens	10	1,95	- 19,50 K
Stoelen	160	13,50	- 2160,- DM
Slopen	160	1,95	- 312,- DM
Cocoamat (groot)	10		
Cocoamat (klein)	20		
TOTAAL			f. 28829,40
LOSSE ZOL HOUDEES	20	7,25	145,- K
			f. 28974,40

Inventarislijst van de paviljoens. Collectie Erfgoed Leiden en Omstreken

Schoon

De mannen moesten zelf, tegen een kleine vergoeding, hun paviljoens schoonhouden. Voor het onderdak betaalde een getrouwde man dertien gulden en een vrijgezel 26 gulden. Waarschijnlijk hield men er rekening mee dat een vrijgezel niet de kosten voor een onderkomen voor zijn gezin in het thuisland hoefde te dragen.

Ambassadeur

De plannen werden in 1964 in gang gezet. Allereerst werd het project ondergebracht in een stichting. Eind 1965 werd met het werk begonnen en al vanaf juni 1966 kon het woonoord geleidelijk in gebruik genomen worden. Het woonoord werd op 26 oktober informeel geopend door de Marokkaanse ambassadeur. Op dat moment woonden er ongeveer honderd Turken en vijftig Marokkanen aan de Zijldijk. Dat was misschien ook de reden dat de 'officiële' opening op 2 december werd gedaan door de Turkse ambassadeur.

Stichtingsvoorzitter J. Rustige (links) toont de maquette aan de Marokkaanse ambassadeur (midden) en staatssecretaris van Sociale Zaken & Volkshuisvesting dr. J.F.G.M. Meyer, 1965 of 1966. Foto L.N. IV-339, collectie Leiderdorp

Wooneenheid van het woonoord aan de Zijldijk bij de opening in oktober 1966 met v.l.n.r. de Turkse, Nederlandse en Marokkaanse vlag. Foto G.A., collectie Leiderdorp

's-Gravenhage, 25 november 1966.

AAN:

de Weledelgeboren Heer J. Rustige,
Voorzitter van de Stichting Woonoord Buitenlandse
Arbeiders, Leiderdorp
Koninginnelaan 17,
Oegstgeest.

De Ambassadeur van Marokko, Zijne Excellentie de Heer B. Guessous,
schrijft mij o.m. het volgende

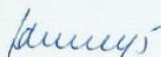
"Ayant été jusqu'à ce jour absent de Bruxelles, je m'excuse
d'avoir tant tardé à vous écrire. En effet, il me tient à
cœur, tant au nom de Monsieur El Kohen qu'un mon nom propre,
de vous dire tous nos remerciements pour l'accueil si
chaleureux et, si vous le permettez, si amical que vous nous
avez réservé. Nous avons été particulièrement sensibles aux
délicates intentions dont nous avons été l'objet partout où
nous sommes allés, de la part, tant de vos collaborateurs que
des maires et des industriels qui nous ont reçus.

Veuillez, je vous prie, être notre interprète auprès de tous
pour leur exprimer notre gratitude.

Nous avons également ramené un sentiment de grand réconfort
de la façon dont les travailleurs marocains sont traités dans
votre pays."

Met genoegen breng ik het bovenstaande te uwer kennis, u daarbij
nogmaals mijn dank betuigend voor uw aandeel in het welslagen van
het bezoek aan Nederland van deze Ambassadeur.

Met vriendelijke groeten en met de meeste hoogachting teken ik,

(Dr. J.F.G.M. de Meijer)

Bedankbrief namens de ambassadeur van Marokko uit 1966. Collectie Erfgoed Leiden en Omstreken

Verpauperd

Het woonoord stond na tien jaar alweer half leeg en was ook wat verpauperd geraakt. Een brand in een pension voor Marokkanen op zondag 1 februari 1976 in Morssingel 1 in Leiden maakte tien mannen dakloos. Dat was een groot probleem voor Leiden. In de verkrotte binnenstad zouden al andere voor migranten ingerichte gebouwen, onder andere in de Derde Groenesteeg, ontruimd en gesloopt worden. Er was dus nog steeds te weinig woonruimte. Daarom sloot Leiden een overeenkomst met de gemeente Leiderdorp. Leiderdorp zou 36 tot 48 plekken voor vooral Marokkaanse arbeiders beschikbaar stellen in de barakken aan de Zijldijk. De Marokkanen zelf waren er niet blij mee. Uit krantenberichten blijkt dat zij de huur in het woonoord te hoog vonden. De 'Leidse' Marokkanen mochten ook niet mee-eten in de eetzaal van het woonoord, dat was een voorrecht voor de werknemers van de vijf bedrijven die het opgericht hadden.

Ruil

Leiden zou in ruil voor de hulp van Leiderdorp voor 1 oktober 1977 nieuwe woonruimten voor migranten in Leiden inrichten. Die ruimte zou genoeg zijn om behalve de 48 nog eens vijftig man uit het woonoord die in Leiden werkten naar Leiden te laten verhuizen. De gemeente Leiderdorp wilde het namelijk voor 1 januari 1978 af laten breken. Het terrein was nodig voor bedrijven.

De migranten die niet naar Leiden (terug) verhuisden kregen huisvesting in een nieuw, steviger gebouwd woonoord aan de Beukenschans in Leiderdorp. Het archief van het woonoord kwam in de collectie van Erfgoed Leiden en Omstreken terecht

(<https://www.erfgoedleiden.nl/collecties/archieven/archievenoverzicht/details/NL-LdnRAL-0208/keywords/Woonoord>).

Bewoners van het nieuwe woonoord Beukenschans in 1978. Foto collectie Leiderdorp